Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії та методики її навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

географії та методики її навчання

_____2021___ року

ПРОГРАМА ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ З ГЕОГРАФІЇ З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

Спеціальність 014.03 Середня освіта. (Історія)

Освітня програма: Середня освіта (Історія. Географія)

2021 – 2022 навчальний рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою випускного екзамену з географії з методикою навчання в педагогічному вузі є перевірка у випускників, у першу чергу, їх загальнотеоретичної географічної підготовки, що базується на глибокому розумінні закономірностей і взаємозв'язків явищ природи і суспільства, та готовності до самостійної практичної роботи у школі.

Програма випускного екзамену з географії з методикою навчання інтегрує в собі широке коло питань з політичної географії, міжнародного туризму та туристичних ресурсів України, геоінформаційних технологій в географії, історії географії, методики навчання географії в профільній школі, тощо.

Значна кількість питань передбачає ґрунтовні знання з дисциплін, що вивчаються на молодших курсах – геології, метеорології, гідрології, геоморфології, географії ґрунтів, картографії, основ промислового виробництва та транспорту тощо.

Програма складена у відповідності до сучасних вимог програм ЗВО з географічних дисциплін та програми з географії закладів загальної середньої освіти з урахуванням новітніх досягнень природничо-географічних наук. Значна увага приділяється географічним аспектам вивчення території України. Формування природничо-територіальних і виробничо-територіальних комплексів. Висвітлення цих питань тісно пов'язане з раціональним використанням природних ресурсів, охороною природи й навколишнього середовища в умовах інтенсивної господарської діяльності людини, що є винятково важливим для підготовки вчителя оновленої національної школи.

Програма випускного екзамену є обов'язковою для спеціальності «Географія». У зв'язку із специфікою навчальних планів різних спеціалізацій, рекомендується коректувати перелік питань, що виносяться на випускний екзамен з географії з методикою навчання, і складається, як правило, випускниками після проходження педагогічної практики на останньому курсі.

ПРОГРАМА

ВСТУП

Географія – система наук про географічну оболонку, територіальне розміщення та розвиток господарства і населення земної кулі, окремих її регіонів та країн. Завдання географії. Розвиток географічної науки. Географічні дослідження на території України. Видатні українські вчені-географи.

Розділ 1. **ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ**

Об'єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни. Об'єкт і предмет політичної географії. Основна проблематика і тематика політико-географічних досліджень. Етапи розвитку світової політичної географії. Територіально-політична організація суспільства. Ієрархія територіально-політичних систем.

Форми правління. Адміністративно-територіальний устрій. Групування залежних територій.

Географічна систематизація. Класифікація. Критерії оцінки рівня економічного розвитку країн світу. Розподіл країн світу залежно від стадії соціально-економічного розвитку

Формаційний підхід. Цивілізаційний підхід. Етапи новітнього періоду формування політичної карти світу.

Особливості державної території. Політико-географічне положення (ПГП) держави: м*езо-ПГП, мікро-ПГП.* Складові ПГП: *фізико-географічна, економіко-географічна, транспортно-географічна, геостратегічна.* Розміри державної території та чисельність населення. Територія суверенної держави може збільшуватися або зменшуватися залежно від певних подій. відбувалося (і відбувається) різними Способи набуття нових земель: о*своєння територій, що не мають господаря, приєднання території, що належала іншій державі.* Геопросторова організація території держави.

Комплексна типізація кордонів. Класифікація державних кордонів: морфологічна, *генетична,* за природними особливостями. Функції державних кордонів. "*Транскордонні райони". делімітація кордонів повітряного та космічного простору.*

Політико-адміністративні територіальні системи (ПАТС). Типи та підтипи політико-адміністративно територіальних систем. Зміни внутрішньодержавних кордонів. Вибір місцеположення столиць. Боротьба за зміну політико-територіального поділу.

Розділ 2. **МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ТА ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ**

Туризм як системний об’єкт вивчення. Статистичне визначення туризму. Напрями географічних досліджень туризму. Завдання географії туризму. Місце географії туризму в системі географічних наук.

Зміст та основні поняття «міжнародного туризму». Основні тенденції та фактори розвитку міжнародного туризму.

Географічна структура міжнародного туризму. Міжнародний туризм як джерело доходу країн світу.

Фактори розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму. Тенденції розвитку сучасного міжнародного туризму.

Місце міжнародного туризму в сучасній в системі світового господарства. Географічні фактори розвитку міжнародного туризму. Географія світових туристичних потоків.

Поняття про туристичні ресурси. Структура туристичних ресурсів. Ресурси туристичних регіонів світу.

Міжнародний туризм в Україні. Фактори розвитку міжнародного туризму в Україні.

Дослідження та шляхи вирішення основних проблем у сфері міжнародного туризму в Україні. Визначення пріоритетних напрямів його розвитку.

Поняття про туристичні ресурси. Туристичне районування України. Природно-рекреаційний потенціал України.

Туристичні ресурси Київської області. Туристичні ресурси Черкаської області.

Розділ 3. **ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГЕОГРАФІЇ**

Основні поняття та визначення геоінформатики. Значення і роль ГІС в предметній області. Просторова пошарова організація даних в ГІС. Компоненти ГІС. ГІС-технології: основні складові, функції і характеристики. Структурна організація ГІС-проектів. Моделі і аналіз просторових даних.

Обчислювальна техніка та спеціалізована периферія для ГІС. Обчислювальні платформи. Засоби периферії (введення і виведення). GPS (супутникові системи визначення координат) та електронне геодезичне обладнання. Засоби телекомунікації.

Класи: Інструментальні ГІС. ГІС-в’ювери. Векторизатор растрових зображень. Растрові та векторні ГІС. Спеціалізовані засоби просторового моделювання. Довідкові картографічні системи. Засоби обробки даних дистанційного зондування. Функції: Введення атрибутивних даних. Введення просторової інформації. Створення баз даних всіх типів. Запити. Просторовий аналіз і цифрове моделювання.

Растрове, растрово-векторне і векторне представлення даних. Перетворення (трансформація) просторової інформації. Стандарти і формати обміну геоданих. Інформаційна модель предметної області. Стандарти в області просторової інформації.

Моделі БД, що використовуються в ГІС. Атрибутивні таблиці та ідентифікація об'єктів. Імпортування даних інших форматів і з інших СУБД. Інформаційні моделі. Порівняльна характеристика розподілених економічних баз даних.

Цифрова карта. Візуалізація. Конструювання цифрових моделей явищ, взаємозв'язків, динаміки. Методи, програмно-апаратні засоби та ГІС-технології динамічного картометрія. Робота з шарами і картами. Оверлей. Трансформація в задану картографічну проекцію. Картографічна генералізація та редагування економічної інформації. Операції з картами. Електронні карти і атласи .

Етапи проектування ГІС. Побудова і адаптація ГІС до конкретної предметної області. Особливості використання ГІС-технологій в різних прикладних сферах. Інформатизація сфери бізнесу , статистичного обліку та аналізу.

Муніципальні ГІС. Застосування ГІС-технологій в бізнесі, статистичному аналізі стану підприємств і організацій, сфері маркетингу та менеджменту. Універсалізм і загальність ГІС-додатків. Нові сфери застосування ГІС: економічна геоінформатика, реінжиніринг, системна інтеграція. Проектування та створення інформаційних і керуючих комплексів у сфері економіки за допомогою ГІС-технологій.

Розділ 4. **ІСТОРІЯ ГЕОГРАФІЇ**

Історія географії як наука, предмет та об’єкт дослідження. Загальнонауковий принцип єдності логічного та історичного (логіка науки як логіка історичного розвитку) — методологічна основа курсу. Об'єкт і предмет даного навчального курсу. Головні завдання курсу. Історичний зріз предмету та об’єкту дослідження.

Географія у стародавніх народів Асірія, Вавілонії, Єгипту, Індії, Китаю. Географія у стародавній Греції. Географічні знання у стародавньому Римі.

Географічні відомості в ранньому середньовіччі. Географічні погляди Козьми Індикоплова. Розвиток географії в арабських країнах, Індії, Китаї. Ібн-Баттута, аль-Біруні. Географія у скандинавському світі. Географія в епоху відродження.

Вплив гуманізму на розвиток географії в XVI ст. Г. Меркатор, А. Ортелій, Ж. Боден, Л. Гвіччардіні, М. Бегайм. Значення праці С. Мінстера "Всезагальна космографія" (1544). Розвиток географічних знань і уявлень у XVII ст. Вплив філософських поглядів Ф. Бекона і Р. Декарта на розвиток природознавства у XVII ст. Практична потреба в диференціації географії XVII ст. Праця Вареніуса "Генеральна географія" (1650) та її значення для світової географічної науки.

Кругосвітні подорожі Джеймса Кука. Російські землепрохідці і колонізація Сибіру.

Академічні експедиції в Російській імперії кінця XVIII ст. та їхнє значення для вивчення Північно-Східної Азії. Стан географії у XVIII ст.

Німецька школа першої половини XIX ст. та її вплив на розвиток географічної науки у світі. Німецька камеральна статистика (Ахенваль, І.П. Зіссмільх). Філософське обґрунтування хорологічної концепції у працях Е. Канта. О. Гумбольдт — основоположник сучасної природничої географії, К. Ріттер — основоположник суспільної географії. Поява і розвиток праць з районування Росії (К. Арсеньєв). К. Рульє, М. Северцов, Ж. Ламарк і Ч. Дарвін та їхні географічні ідеї. Дарвінізм і географічна наука. Вплив концепції соціал-дарвінізму на розвиток суспільної географії.

Російські кругосвітні плавання І половини XIX століття і відкриття Антарктиди. Розвиток географічних ідей середини XIX століття. 3. Експедиції М. М. Прижевальського.

Дослідження Арктики в XIX столітті. Дослідження Арктики в XX столітті. Освоєння Північного морського шляху. Дослідження Центральної Арктики.

Експедиції XIX століття. Експедиції початку XX століття. Досягнення Південного полюса. Дослідження Антарктиди за програмою Міжнародного Геофізичного року. Сучасні дослідження та новітні відкриття.

Експедиції П.К. Козлова. Подорожі М.М. Міклухо-Маклая. Наукові географічні школи в Росії наприкінці XIX—на початку XX ст. П. Семенов- Тянь-Шанський. Роль О. Воєйкова у розвитку конструктивного напряму в географії. Наукова школа Д. Анучіна. Наукова школа В. Докучаєва.

Диференціація наукового пізнання і розвиток географічної науки. Головні природничо- та суспільногеографічні школи. Німецька антропогеографічна школа Ф.Ратцеля. Хорологічна концепція А. Геттнера. Школа П. Відаля де ля Бляша, Е. Реклю. Штандортні теорії в економічній географії (Й. Тюнен, А. Вебер).

Географічні уявлення осілих племен (аналіз епіграфічної пам'ятки "Межиріцька картосхема" віком понад 15 тис. років). Трипільська культура на території України (географічні аспекти). Україна у давньогрецькому геопросторовому полі. Географічні відомості арабів про Київську державу. Літописи як початок української науки.

Видатні географи та їх праці. Основні проблеми сучасної географії. Системний аналіз.

Моніторинг оточуючого середовища. Географічний прогноз. Перспективи розвитку фізичної географії.

Розділ 5. **МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ**

Організація профільного навчання з географії. Структура та напрями профілізації географічної освіти. Історичний розвиток виникнення профільного навчання в Україні й зарубіжжі.

Передумови конструювання змісту навчального предмету «географія» для профільної школи.

Історичний розвиток виникнення профільного навчання.

Формування у старшокласників системи географічних знань, умінь і навичок через змістове наповнення навчальних програм. Критерії відбору учнів для навчання в профільному географічному класі

Дослідницьке навчання географії в профільній школі.

Картографічні методи навчання географії. Тестові методи навчання для профільної школи.

Формування географічної компетентності випускника школи. Географічні поняття та парадигми соціокультурного спрямування в профільній школі. Система соціокультурних знань курсів географії профільної школи.

Інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні географії в профільній школі. Організаційні, педагогічні та дидактичних аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання географії у профільній школі.

Методика перевірки й оцінювання навчальних досягнень з географії.

- контроль процесу навчання та його функції;
- методи контролю навчальних дій і досягнень учнів з географії;
- дидактичні види контролю навчальних досягнень школярів з географії;
- способи контролю навчальних досягнень учнів з географії;
- прийоми перевірки й оцінювання рівня сформованості знань, умінь і навичок учнів

Історія виникнення тестового контролю.

Дидактичні функції тестового контролю.

Спосіб побудови тестових завдань.

Переваги та недоліки тестового контролю.

ПИТАННЯ

1. Об’єктно-предметне поле політичної географії, її ключові поняття і терміни. Об’єкт і предмет політичної географії.
2. Основна проблематика і тематика політико-географічних досліджень.
3. Етапи розвитку світової політичної географії.
4. Територіально-політична організація суспільства. Ієрархія територіально-політичних систем.
5. Форми правління. Адміністративно-територіальний устрій. Групування залежних територій.
6. Географічна систематизація. Класифікація. Критерії оцінки рівня економічного розвитку країн світу.
7. Розподіл країн світу залежно від стадії соціально-економічного розвитку
8. Формаційний підхід.
9. Цивілізаційний підхід.
10. Етапи новітнього періоду формування політичної карти світу.
11. Особливості державної території. Політико-географічне положення (ПГП) держави: мезо-ПГП, мікро-ПГП.
12. Складові ПГП: фізико-географічна, економіко-географічна, транспортно-географічна, геостратегічна.
13. Розміри державної території та чисельність населення.
14. Територія суверенної держави може збільшуватися або зменшуватися залежно від певних подій. відбувалося (і відбувається) різними.
15. Способи набуття нових земель: освоєння територій, що не мають господаря, приєднання території, що належала іншій державі.
16. Геопросторова організація території держави.
17. Комплексна типізація кордонів. Класифікація державних кордонів: морфологічна, генетична, за природними особливостями.
18. Функції державних кордонів. "Транскордонні райони". делімітація кордонів повітряного та космічного простору.
19. Політико-адміністративні територіальні системи (ПАТС). Типи та підтипи політико-адміністративно територіальних систем.
20. Зміни внутрішньодержавних кордонів.
21. Вибір місцеположення столиць.
22. Боротьба за зміну політико-територіального поділу.
23. Туризм як системний об’єкт вивчення. Статистичне визначення туризму.
24. Напрями географічних досліджень туризму. Завдання географії туризму.
25. Місце географії туризму в системі географічних наук.
26. Зміст та основні поняття «міжнародного туризму».
27. Основні тенденції та фактори розвитку міжнародного туризму.
28. Географічна структура міжнародного туризму.
29. Міжнародний туризм як джерело доходу країн світу.
30. Фактори розвитку міжнародного туризму.
31. Значення міжнародного туризму.
32. Тенденції розвитку сучасного міжнародного туризму.
33. Місце міжнародного туризму в сучасній в системі світового господарства.
34. Географічні фактори розвитку міжнародного туризму.
35. Географія світових туристичних потоків.
36. Поняття про туристичні ресурси. Структура туристичних ресурсів.
37. Ресурси туристичних регіонів світу.
38. Міжнародний туризм в Україні. Фактори розвитку міжнародного туризму в Україні.

39. Дослідження та шляхи вирішення основних проблем у сфері міжнародного туризму в Україні. Визначення пріоритетних напрямів його розвитку.
40. Поняття про туристичні ресурси.
41. Туристичне районування України.
42. Природно-рекреаційний потенціал України.
43. Туристичні ресурси Київської області. Туристичні ресурси Черкаської області.
44. Основні поняття та визначення геоінформатики. Значення і роль ГІС в предметній області.
45. Просторова пошарова організація даних в ГІС.
46. Компоненти ГІС. ГІС-технології: основні складові, функції і характеристики.
47. Структурна організація ГІС-проектів. Моделі і аналіз просторових даних.
48. Обчислювальна техніка та спеціалізована периферія для ГІС.
49. Обчислювальні платформи.
50. Засоби периферії (введення і виведення).
51. GPS (супутникові системи визначення координат) та електронне геодезичне обладнання.
52. Засоби телекомунікації.
53. Класи: Інструментальні ГІС. ГІС-в'ювери.
54. Векторизатор растрових зображень.
55. Растрові та векторні ГІС.
56. Спеціалізовані засоби просторового моделювання.
57. Довідкові картографічні системи.
58. Засоби обробки даних дистанційного зондування.
59. Функції: Введення атрибутивних даних.
60. Введення просторової інформації.
61. Створення баз даних всіх типів.
62. Запити. Просторовий аналіз і цифрове моделювання.
63. Растрове, растрово-векторне і векторне представлення даних.
64. Перетворення (трансформація) просторової інформації.
65. Стандарти і формати обміну геоданих.
66. Інформаційна модель предметної області.
67. Стандарти в області просторової інформації.
68. Моделі БД, що використовуються в ГІС.
69. Атрибутивні таблиці та ідентифікація об'єктів. Імпортування даних інших форматів і з інших СУБД.
70. Інформаційні моделі.
71. Порівняльна характеристика розподілених економічних баз даних.
72. Цифрова карта.
73. Візуалізація.
74. Конструювання цифрових моделей явищ, взаємозв'язків, динаміки.
75. Методи, програмно-апаратні засоби та ГІС-технології динамічного картометрія.
76. Робота з шарами і картами.
77. Оверлей.
78. Трансформація в задану картографічну проекцію.
79. Картографічна генералізація та редагування економічної інформації.
80. Операції з картами. Електронні карти і атласи .
81. Етапи проектування ГІС.
82. Побудова і адаптація ГІС до конкретної предметної області.
83. Особливості використання ГІС-технологій в різних прикладних сферах.
84. Інформатизація сфери бізнесу , статистичного обліку та аналізу.
85. Муніципальні ГІС.

86. Застосування ГІС-технологій в бізнесі, статистичному аналізі стану підприємств і організацій, сфері маркетингу та менеджменту.
87. Універсалізм і загальність ГІС-додатків.
88. Нові сфери застосування ГІС: економічна геоінформатика, реінжиніринг, системна інтеграція.
89. Проектування та створення інформаційних і керуючих комплексів у сфері економіки за допомогою ГІС-технологій.
90. Історія географії як наука, предмет та об’єкт дослідження.
91. Загальнонауковий принцип єдності логічного та історичного (логіка науки як логіка історичного розвитку) — методологічна основа курсу.
92. Головні завдання історії географії курсу.
93. Географія у стародавніх народів Асірія, Вавілонії, Єгипту, Індії, Китаю.
94. Географія у стародавній Греції.
95. Географічні знання у стародавньому Римі.
96. Географічні відомості в ранньому середньовіччі.
97. Географічні погляди Козьми Індикоплова.
98. Розвиток географії в арабських країнах, Індії, Китаї. Ібн-Баттута, аль-Біруні. Географія у скандинавському світі.
99. Географія в епоху відродження.
100. Вплив гуманізму на розвиток географії в XVI ст. Г. Меркатор, А. Ортелій, Ж. Боден, Л. Гвіччардіні, М. Бегайм.
101. Значення праці С. Мінстера "Всезагальна космографія" (1544).
102. Розвиток географічних знань і уявлень у XVII ст.
103. Вплив філософських поглядів Ф. Бекона і Р. Декарта на розвиток природознавства у XVII ст.
104. Практична потреба в диференціації географії XVII ст. Праця Вареніуса "Генеральна географія" (1650) та її значення для світової географічної науки.
105. Кругосвітні подорожі Джеймса Кука.
106. Російські землепрохідці і колонізація Сибіру.
107. Академічні експедиції в Російській імперії кінця XVIII ст. та їхнє значення для вивчення Північно-Східної Азії. Стан географії у XVIII ст.
108. Німецька географічна школа першої половини XIX ст. та її вплив на розвиток географічної науки у світі. Німецька камеральна статистика (Ахенваль, І.П. Зіссмільх).
109. Філософське обґрунтування хорологічної концепції у працях Е. Канта.
110. О. Гумбольдт — основоположник сучасної природничої географії.
111. К. Ріттер — основоположник суспільної географії.
112. Поява і розвиток праць з районування Росії (К. Арсеньєв). К. Рульє, М. Северцов, Ж. Ламарк і Ч. Дарвін та їхні географічні ідеї.
113. Дарвінізм і географічна наука.
114. Вплив концепції соціал-дарвінізму на розвиток суспільної географії.
115. Російські кругосвітні плавання І-ша половини XIX століття і відкриття Антарктиди.
116. Розвиток географічних ідей середини XIX століття.
117. Експедиції М. М. Прижевальського.
118. Дослідження Арктики в XIX столітті.
119. Дослідження Арктики в XX столітті.
120. Освоєння Північного морського шляху.
121. Дослідження Центральної Арктики.
122. Експедиції XIX століття.
123. Експедиції початку XX століття.
124. Досягнення Південного полюса.

125. Дослідження Антарктиди за програмою Міжнародного Геофізичного року.
126. Сучасні дослідження та новітні відкриття.
127. Експедиції П.К. Козлова.
128. Подорожі М.М. Міклухо-Маклая.
129. Наукові географічні школи в Росії наприкінці XIX—на початку XX ст.
130. П. Семенов- Тянь-Шанський.
131. Роль О. Воєйкова у розвитку конструктивного напряму в географії.
132. Наукова школа Д. Анучіна.
133. Наукова школа В. Докучаєва.
134. Диференціація наукового пізнання і розвиток географічної науки.
135. Головні природничо- та суспільногеографічні школи.
136. Німецька антропогеографічна школа Ф.Ратцеля.
137. Хорологічна концепція А. Геттнера.
138. Школа П. Відаля де ля Бляша, Е. Реклю.
139. Штандортні теорії в економічній географії (Й. Тюнен, А. Вебер).
140. Географічні уявлення осілих племен (аналіз епіграфічної пам'ятки "Межиріцька картосхема" віком понад 15 тис. років).
141. Трипільська культура на території України (географічні аспекти).
142. Україна у давньогрецькому геопросторовому полі.
143. Географічні відомості арабів про Київську державу.
144. Літописи як початок української науки.
145. Видатні географи та їх праці. Основні проблеми сучасної географії.
146. Системний аналіз.
147. Моніторинг оточуючого середовища.
148. Географічний прогноз. Перспективи розвитку фізичної географії.
149. Організація профільного навчання з географії.
150. Структура та напрями профілізації географічної освіти.
151. Історичний розвиток виникнення профільного навчання в Україні й зарубіжжі.
152. Передумови конструювання змісту навчального предмету «географія» для профільної школи.
153. Історичний розвиток виникнення профільного навчання.
154. Формування у старшокласників системи географічних знань, умінь і навичок через змістове наповнення навчальних програм.
155. Критерії відбору учнів для навчання в профільному географічному класі.
156. Дослідницьке навчання географії в профільній школі.
157. Картографічні методи навчання географії.
158. Тестові методи навчання для профільної школи.
159. Формування географічної компетентності випускника школи.
160. Географічні поняття та парадигми соціокультурного спрямування в профільній школі.
161. Система соціокультурних знань курсів географії профільної школи.
162. Інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні географії в профільній школі.
163. Організаційні, педагогічні та дидактичних аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання географії у профільній школі.
164. Історія виникнення тестового контролю.
165. Дидактичні функції тестового контролю.
166. Спосіб побудови тестових завдань.
167. Переваги та недоліки тестового контролю.
168. Методика перевірки й оцінювання навчальних досягнень з географії:

- контроль процесу навчання та його функції;
- методи контролю навчальних дій і досягнень учнів з географії;
- дидактичні види контролю навчальних досягнень школярів з географії;
- способи контролю навчальних досягнень учнів з географії;
- прийоми перевірки й оцінювання рівня сформованості знань, умінь і навичок учнів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компе-тентості	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
69-74	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-68	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-59	FX	незадовільно	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник. Умань: АЛМІ, 2005. 263 с.
2. Браславська О. В. Методика навчання географії в школі: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 215 с.

3. Концепція змісту географічної освіти для профільної школи. *Географія та основи економіки в школі*. 2007. № 7-8. С. 12–15.
4. Корсакова О., Пласконь Н. Організація роботи учнів профільних класів. *Біологія і хімія в школі*. 2020. № 3. С. 22
5. Мелько Л. Географія культури світу: програми для 10-11 профільних класів шкіл усіх типів. *Географія та основи економіки в школі*. 2019. № 5. С. 11–13; № 6. С. 13–16.
6. Назаренко Т.Г., Супричов О. В. Країнознавчий підхід до вивчення географії в профільних класах. *Географія та основи економіки в школі.* 2019. № 1, С. 8–11.
7. Паламарчук Л.Б. Соціокультурна складова змісту шкільних курсів географії: теорія і практика: монографія. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 410 с.
8. Тімець О.В. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки: монографія. Умань: Сочінський, 2010. 340 с.
9. Атлас географических открытий /Пер. с англ. Предисл. Джона Хемленга, д-ра Королевского геогр. об-ва. Москва: Проект, 1998. 234 с.
10. Грегори К. География и географы. Москва: Просвещение, 1988. 387 с.
11. Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры. История географических идей / Пер. с англ. Москва: Просвещение, 1988. 174 с.
12. Джонстон Р. Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945 г. / Пер. с англ. Под ред. Э.Б. Алаева. Москва: Просвещение, 1987. 438 с.
13. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: навчальний посібник. Львів, 1997. 328 с.
14. Исаченко А.Г. Развитие географических идей. Москва: Издательский дом, 1971. 198 с.
15. Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки: навчальний посібник. Київ: Просвіта, 1997. 326 с.
16. Мукитанов М.Б. От Страбона до наших дней: Эволюция географических представлений и идей. Москва: Знание, 1985. 276 с.
17. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. Київ: Знання, 1996. 541 с.
18. Географія туризму: науково-методичний посібник / укладач І. Л. Яремчук. Умань: УДПУ, 2011. 112 с.
19. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 430 с.
20. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. Київ: Знання, 2008. 661 с.
21. Географічна енциклопедія України: Київ: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1989. 1993. В 3-х т.
22. Економічна і соціальна географія світу: навчальний посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2003. 672 с.
23. Заставний Ф.Д. Географія України. Львів: Світ, 1994. У 2-х книгах. 472 с.
24. Івченко А. С. Вся Україна. К: ДНВП «Картографія», 2006. 656 с.
25. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: підручник. К.: Знання, КОО, 2003. 479 с.
26. О.О. Зінкович. Україна: Путівник/ упоряд. К.: Смолоскип, 1995. 480 с.
27. Бібліотека УДПУ імені Павла Тичини: вул. Садова 2.
28. Уманська міська централізована бібліотечна система: вул. Жовтнева 1.
29. Уманська районна централізована бібліотечна систем: вул. Залізняка 2.
30. Центральна бібліотека для дітей: вул. Леніна 33.
31. Браславська О.В. Політична географія: Навчальний посібник / Укладач О. В. Браславська: Умань. 2014. 178 с.

32. Сюткін С.І. Політична географія: навчальний посібник: Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2017. 120 с.
33. Колосов В.А. Геополитика и политическая география: В.А Колосов, Н.С. Мироненко. М.: Аспект Пресе, 2011. 479 с.
34. Яценко Б. П., Стафійчук В. І., Брайчевський Ю. С. Політична географія і геополітика: Навч. посібник / та ін. за ред. Б. П. Яценка. К: Либідь, 2007. 255 с.
35. Гайдукевич Леонид Михайлович, Хухльшдина Людмила Михайловна, Пимошенко Ирина Ивановна, Фрольцов Владислав Валерьевич. Геополитика: Учеб. пособие для вузов. Минск: Издательство Белорусского университета, 2002. 119 с.
36. Василенко С. Д. Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі. Одеса: ОДМА, 2000. 208 с.
37. Дністрянський М. С. Кордони України. Політико-адміністративний устрій. Львів: Світ, 1992. 86 с.
38. Дністрянський М. С. Політична географія України. Львів: Світ, 1997. 144 с.
39. Олійник Я. Б., Шищенко П. Г. Географія: Україна і світ. К.: КНУ ім. Шевченка, 2008. 456 с.
40. Політична географія і геополітика.. За ред. Б. П. Яценка. К.: Либідь, 2007. 255 с.
41. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії. К.: Вища школа, 1996. 231 с.
42. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: підручник. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.
43. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: Изд-во АСТ, 2003. 603 с.

44. Беспалов С. Д. Геоинформационные системы. В 2 ч. Ч. 2. Создание векторных картографических изображений Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2006. 19 с.
45. Вижва З. О. Математичні моделі в природознавстві: Навчальний посібник. К.: Обрії, 2007. 164 с.
46. О. Д. Лаврик. Геоінформаційні технології в географії: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. 120 с.
47. Ерунова М. Г. Географические и земельно информационные системы. Ч. 2. Картографирование средствами инструментальной ГИС. MapInfo: Метод. указания Ерунова М. Г., Гостева А. А. Красноярск, 2004. 84 с.
48. Лурье И. К. Косиков А. Г. Теория и практика цифровой обработки изображений / Дистанционное зондирование и географические информационные системы. Под ред. А.М. Берлянта. М.: Научный мир, 2003. 168 с.
49. Лыгин А. Н. Геоинформационные технологии сбора и обработки информации» в среде MapInfo Professional: Лабораторные работы. М., 2010. 66 с.
50. Мозжерин В. В. Методические указания к выполнению практических работ по ГИС. Часть I. Ввод и редактирование пространственной информации: Казань: Изд-во КГУ, 2008. 40 с.
51. Г. Капралов, А. В. Кошкарев, В. С. Тикунов и др.; Основы геоинформатики. Учебное пособие для студ. вузов в 2-х книгах: Епод ред. В. С. Тикунова. М.: Издательский центр "Академия", 2004. 480 с.
52. Горбунов А. С., Быковская О. П. Практикум по курсу «Компьютерное картографирование»: учебно-методическое пособие для вузов: Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2006. 19 с.
53. Спиридонов А.И. Основы геодезической метрологии: Произв.-практ. изд. М.: Картогеоцентр-Геодезиздат, 2003. 248 с.
54. Трифонова Т.А. Геоинформационные системы и дистанционное зондирование в экологических исследованиях: Т.А. Трифонова, Н. В. Мищенко, А.Н. Краснощеков. М.: Академический проект, 2005. 352 с.

55. Шаши Шекхар, Санжей Чаула. Основы пространственных баз данных: Пер. с анг. М.: КУДИЦ-ОБРАЗ, 2004. 336 с.
56. MapInfo Professional. Руководство пользователя. New York: MapInfo Corporation. Troy, 2002. – 786 с.
57. А. В. П’яткова, Н. О. Роскос. Ландшафтознавство: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2020. 122 с.